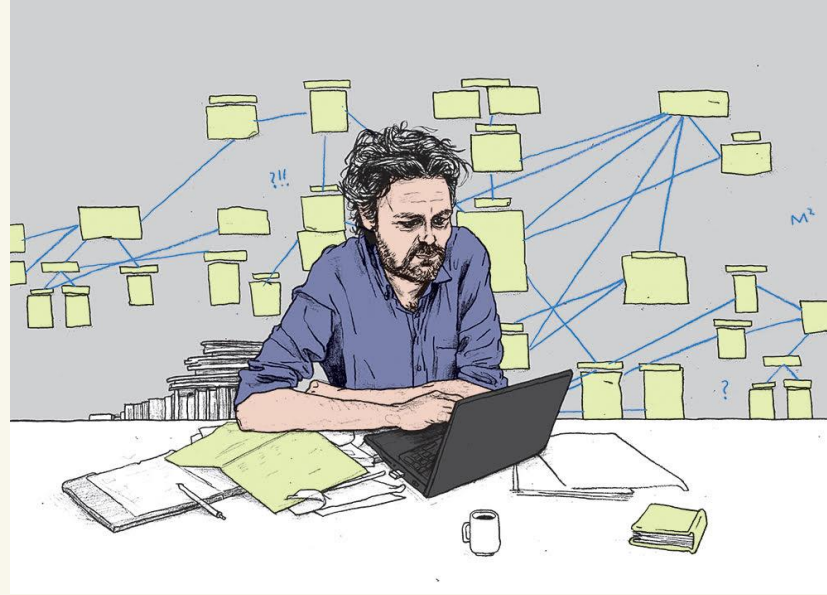

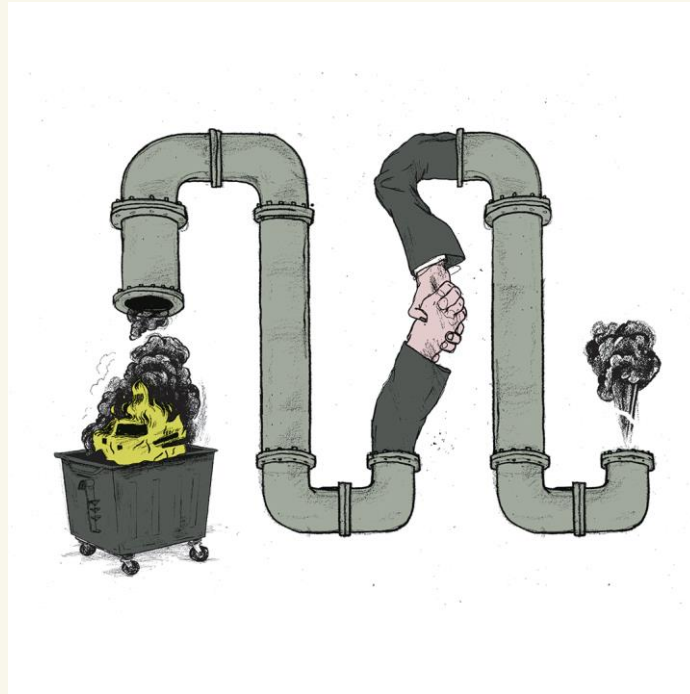

Onderzoekscollectief Spit

Jaarverslag 2023

Over Spit

Spit is een coöperatie van freelance onderzoeksjournalisten. Het collectief is in 2018 opgericht door Bram Logger en Parcival Weijnen. In 2023 heeft Spit acht leden. Zij worden gedreven door de overtuiging dat diepgravende onderzoeksjournalistiek van onschatbare waarde is voor een democratie. Door zich te verenigen in een coöperatie waarborgen deze journalisten hun onafhankelijkheid. Spit is een collectief met minimale overhead. Alle inkomsten worden zo veel mogelijk geïnvesteerd in onderzoeksjournalistieke projecten.

Projecten in 2023

Graafwerkzaamheden in 2023

In 2023 werkten journalisten van Spit aan 18 diepgravende artikelen. Binnen ons onderzoek naar burgerparticipatie onder de titel 'Wonen Daar Mensen Dan' trokken we onder meer naar het landelijke Zwarte Haan, waar men vreest dat het gedaan is met de rust, als een lokale ondernemer er toeristen mag gaan ontvangen. In Rotterdam zagen we hoe de skaters geen enkele inspraak had in de verbouwing van hun favoriete spot. Ons langlopende onderzoek naar de Publieke Omroep leverde nieuwe publicaties op over onder meer de Hilversumse baantjescarroussel. We schreven over het gebrekkige toezicht op de verkoop van grote pakketten sociale huurwoningen aan beleggers, en doken in de wereld van de bouwkundige keuringen. Ook verdiepten we ons in het intens gepolariseerde debat over de terugkeer van de wolf in Nederland.

De projecten waar journalisten van Spit aan werken zijn tijdrovend. Op basis van zelf opgestelde onderzoeksvragen werken ze in teams soms wel maanden aan één publicatie. Dat is alleen mogelijk met de steun van fondsen en donateurs. Een bijdrage leveren aan het werk van Spit kan door ons een bedrag te [doneren](#).

De Botlek als kachel

Auteurs: Bram Logger en Parcival Weijnen

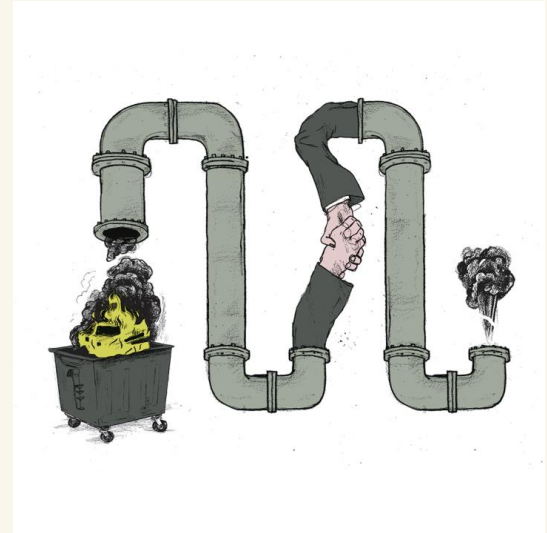
Mediapartner: [De Groene Amsterdammer](#)

Financiering: SvdJ, Gieskes Strijbis Fonds, Zuid-Hollands Mediafonds, Fred Foundation, Fonds 1877

Datum: 11 januari 2023

In Zuid-Holland moeten 120.000 huizen verwarmd worden met restwarmte uit de Rotterdamse haven. Maar is dat echt duurzaam, of spelen andere belangen een rol? Hoe de overheid **claims** van een energiemultinational probeert af te wenden via investeringen in een peperduur warmtenet.

<Wonen
daar
mensen
dan?>

Illustratie Gijs Kast

‘Samenwerkingsomroepen’ zijn de NPO-equivalent van brievenbusfirma’s

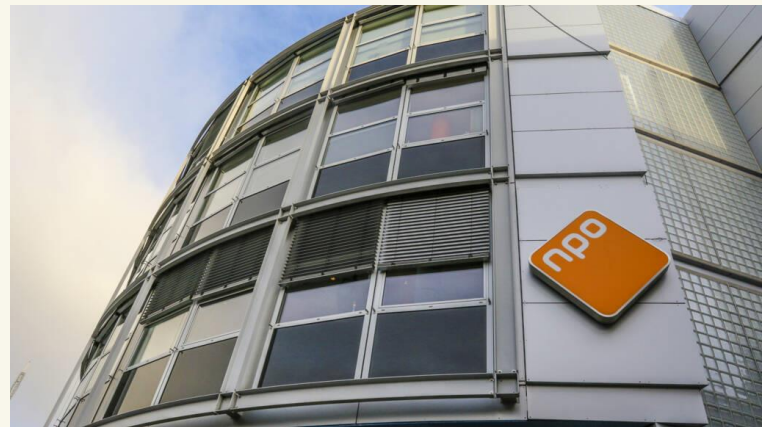
Auteurs: Kim van Keken en Joost Ramaer

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ, Vereniging Veronica

Datum: 12 januari 2023

Het opmerkelijke succes van omroep WNL is exemplarisch voor het falen van jarenlange pogingen om het omroepbestel te stroomlijnen. De recente fusies tot samenwerkingsomroepen zijn een fiasco waarvan alleen de omroepen zelf profiteren.

Voor woningbouwcorporaties komt de mens op de tweede plaats

Auteurs: Dirk van Harten, Kim van Keken, Joost Ramaer

Mediapartners: [Vrij Nederland](#), [Mug Magazine](#)

Financiering: SvdJ, Fonds BJP

Datum: 25 januari 2023

Zes grote managementbolwerken bezitten tegenwoordig zo'n beetje alle corporatiewoningen in Amsterdam, en niet alleen daar. Het gaat deze kolossen al lang niet meer om het doel waarvoor ze ooit zijn opgericht: huurders betaalbare en goede woningen geven.

Slijtende werkpaarden:

Personeelstekorten in de ouderenzorg

Auteurs: Roos Menkhorst en Catrien Spijkerman

Mediapartner: [De Groene Amsterdammer](#)

Financiering: SvdJ, Fonds BJP, Fonds 1877

Datum: 15 maart 2023

Ouderenverzorgers werken in kleine contracten en met onregelmatige roosters. Tijdens de coronapandemie werden ze **niet serieus genomen** en inmiddels hebben hun instellingen de hoogste verzuimcijfers ooit. Waarom hebben deze toegewijde mensen zo'n lage prioriteit?

Illustratie Charlotte van Hast, Groene Amsterdammer

Toezicht op grote vastgoeddeals corporaties schiet tekort

Auteur: Parcival Weijnen

Mediapartner: [De Groene Amsterdammer](#)

Financiering: SvdJ

Datum: 5 april 2023

Grote pakketten (sociale) huurwoningen die worden verkocht aan institutionele beleggers leveren gigantische winsten op. Zo ook de huizendeal van een Arnhemse notaris, een makelaar en een vastgoedverhuurder met George Soros. Waarom grepen toezichthouders niet in?

Jan Slagter: Koning, keizer én admiraal bij omroep MAX

Auteurs: Kim van Keken en Joost Ramaer

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ, Vereniging Veronica

Datum: 13 april 2023

Geen beter recept tegen onbehagen en onthechting dan Omroep MAX, zegt de omroep zelf. Maar dat werkelijk alle lijnen van de omroep beginnen en eindigen bij oprichter Jan Slagter is misschien toch een beetje onbehaaglijk.

Illustratie Zeloot, Vrij Nederland

De illegale handel in puppy's floreert

Auteurs: Maarten Driessen, Dieuwertje Kuijpers

Mediapartners: [Follow The Money](#), [Peelbelang](#)

Financiering: SvdJ

Datum: 12 april 2023

In Nederland worden naar schatting jaarlijks 150.000 honden verkocht, waarvan de helft afkomstig uit illegale puppyfabrieken in Oost-Europa. Toch verschijnen op Marktplaats al jarenlang stevast advertenties voor piepjonge pups die grotendeels niet in Nederland zijn geboren: deze blijken vaak ziek en te kampen met gedragsproblemen - bovendien kunnen ze drager zijn van infectieziekten die ook voor mensen gevaarlijk zijn.

De familie Van Westerloo en de NPO

Auteurs: Kim van Keken en Joost Ramaer

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ, Vereniging Veronica

Datum: 24 april 2023

Programma's als *Project Rembrandt* en *De Nieuwe Vermeer* worden geproduceerd voor de NPO door productiehuis Helder, in handen van Gerdie Hulsbergen. Zij is de partner van Remco van Westerloo, manager Lineair bij de NPO. **Privé en zakelijk zijn zo moeilijk uit elkaar te houden.**

Illustratie Zeloot

Bouwkundige keuring geeft vaak een te rooskleurig beeld

Auteurs: Bram Logger

Mediapartners: [De Groene Amsterdammer](#), [AD](#)

Financiering: SvdJ, Fonds 1877, Matching Fonds

Datum: 10 mei 2023

Huizenkopers die een bouwkundige keuring laten doen, krijgen vaak een te rooskleurig beeld van hun nieuwe woning voorgeschoteld. Cruciale aspecten als **de fundering, het dak en de kruipruimte** worden niet of beperkt geïnspecteerd. Gevolg is dat mensen die dachten een goed huis te kopen, alsnog tienduizenden tot soms wel honderdduizend euro kwijt zijn aan noodzakelijke herstelkosten.

Bureaucratie voed polarisatie rond de wolf

<Wonen
daar
mensen
dan?>

Auteurs: Kim van Keken en Bram Logger

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ

Datum: 11 mei 2023

De wolf is nog maar kort terug, maar heeft Nederland **tot op het bot verdeeld**. En dat het debat over enkele tientallen wilde dieren uit de bocht vliegt, is een prestatie op zich. Zeker omdat het volgens experts goed mogelijk is om **vreedzaam** met wolven samen te leven.

In Nederland wint de lobby het van de cultuur

Auteurs: Kim van Keken en Joost Ramaer

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ, Vereniging Veronica

Datum: 7 juni 2023

De staatssecretaris Cultuur en Media wil dat streamingdiensten gaan bijdragen aan de ontwikkeling van films van Nederlandse bodem. Maar de coalitiepartijen zijn druk bezig het toch al niet zo harde wetsvoorstel stukje bij beetje te strippen tot er weinig van overblijft. 'Een gênante vertoning.'

‘Schreeuwen is niet normaal’

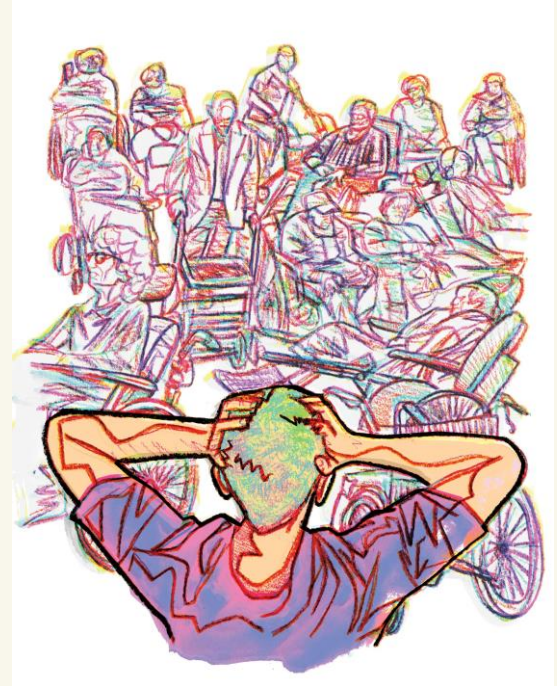
Auteurs: Roos Menkhorst en Catrien Spijkerman

Mediapartner: [De Groene Amsterdammer](#)

Financiering: SvdJ, Fonds BJP

Datum: 9 augustus 2023

Medewerkers in de ouderenzorg ervaren de **hiërarchische werkcultuur** vaak als onveilig. Ze voelen zich onzeker, gewantrouwd en niet gehoord. ‘Bewoners lagen soms in hun urine op de bank te verkleumen, omdat er niet genoeg tijd was.’

<Wonen
daar
mensen
dan?>

Spi↑

Het best mislukte park van Nederland

Auteurs: Bram Logger en Parcival Weijnen

Mediapartner: [Vers Beton](#)

Financiering: SvdJ, Gieskes Strijbis Fonds

Datum: 13 juni 2023

Het was de hotspot voor skatend, boardend en wheelend Rotterdam. Maar met de herinrichting van het Museumpark verdwijnt een **uniek stukje skatecultuur**. Onnodig, als de skaters op tijd waren gehoord. Ook anderen zijn niet blij met het participatieproces. Wat ging er mis?

Dit was het best gelezen artikel op Vers Beton in 2023!

In de top van de NPO grossieren (oud-)politici in toezichthoudende baantjes

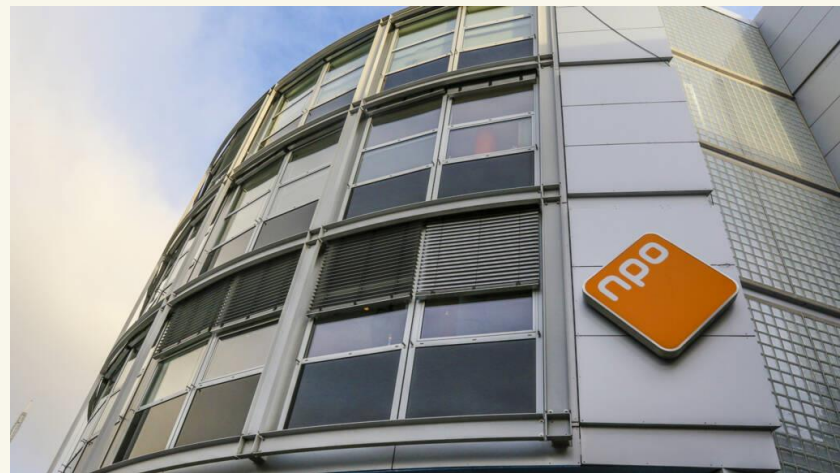
Auteurs: Kim van Keken en Joost Ramaer

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ, Vereniging Veronica

Datum: 17 juli 2023

De top van het publieke omroepbestel is verworpen tot een **baantjescarousel** voor Haagse insiders. Het handjeklap tussen Frederieke Leeftang (bestuursvoorzitter bij de NPO) en Tjibbe Jousstra (voorzitter van de raad van toezicht bij diezelfde NPO) onderstreept dat.

Bisschoppen azen op het geld van de laatst overgebleven zusters

Auteur: Hester den Boer

Mediapartner: [Trouw](#)

Financiering: SvdJ

Datum: 29 juli 2023

Vele tonnen euro's die zustercongregaties verzamelden gingen tot voor kort naar niet-kerkelijke goede doelen als Vluchtelingenwerk en de voedselbank. Dat geld moet naar kerkelijke doelen, vinden Nederlandse bisschoppen.

Een paradox in het Friese Zwarte Haan: Als stilte toeristen trekt, **verdwijnt de stilte**

<Wonen
daar
mensen
dan?>

Auteurs: Roos Menkhorst en Parcival Weijnen

Mediapartner: [Trouw](#)

Financiering: SvdJ, Gieskes Strijbis Fonds

Datum: 16 augustus 2023

In de buurtschap Zwarte Haan is het 's nachts zó stil en zó donker dat daarmee toeristen aangetrokken kunnen worden. Dat denkt althans de Friese gemeente Waadhoeke. Maar bijna alle bewoners zijn tegen de bouw van een sterrenkijkpost met trekkershutten. Toch lijkt die toeristische attractie er te komen.

NVWA voor de rechter vanwege gebrekkig toezicht op overbevissing

Auteur: Bram Logger

Financiering: SvdJ

Datum: 19 september 2023

Een [update](#) uit de rechtszaal in ons langlopende dossier over de visindustrie. Twee NGO's dagen de NVWA voor de rechter. Ze willen betere controle op de visserijsector juridisch afdwingen. **Volgend jaar verwachten we meer verhalen te publiceren in dit dossier.**

De bewijslast voor seksueel geweld verschuift

Auteurs: Dieuwertje Kuijpers en Parcival Weijnen

Mediapartner: [Vrij Nederland](#)

Financiering: SvdJ, Fonds BJP, Fred Foundation

Datum: 18 oktober 2023

De hopeloos verouderde Nederlandse zedenwet gaat in 2024 op de schop. Nieuw: de strafbaarheid van onvoorzichtigheid. Binnen de rechtspraak bestaan zorgen. ‘We kennen dit in het verkeersrecht, maar er is een lange lijst van verkeersregels die bij die strafmaat helpen. Bij seksueel verkeer zijn de regels veel lastiger te bepalen.’

Bij dit verhaal maakten we een [quiz](#)!

Kevin (16) heeft seks gehad. Zij wilde niet, maar Kevin heeft haar signalen verkeerd begrepen. Kan hij onder de nieuwe wet strafbaar worden gesteld?

Illustratie Gijs Kast

Cursus *investigative journalism* aan de Universiteit Utrecht

Docenten: Dieuwertje Kuijpers, Bram Logger en Joost Ramaer

Partner: Universiteit Utrecht

Financiering: UU

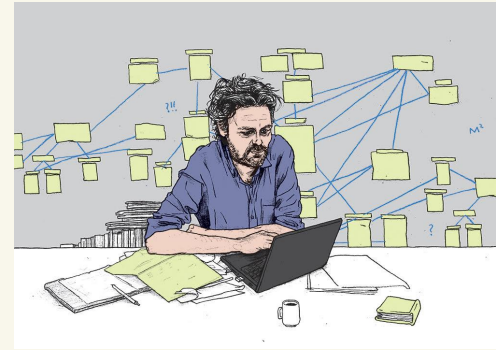
Datum: voorjaar 2023

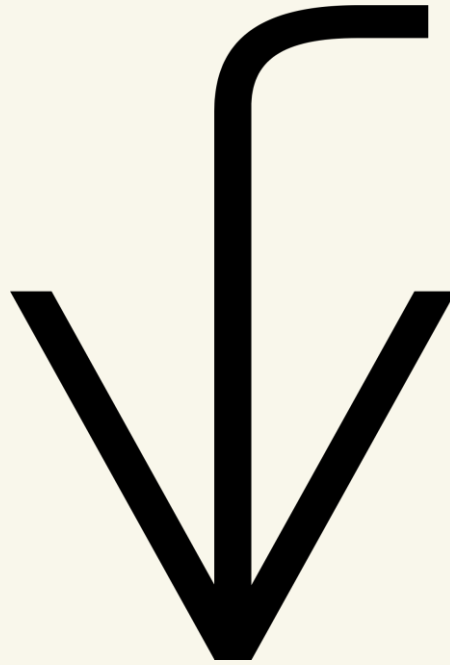
Jaarlijks geven journalisten van Spit een cursus onderzoeksjournalistiek binnen de opleiding *History and Philosophy of Science*. Deze studenten worden opgeleid tot onderzoeker. Wij laten ze kennismaken met de journalistiek als vakgebied waar onderzoekers kunnen werken.

Presentaties, lezingen en optredens

Geregeld worden Spitters gevraagd om te vertellen over hun onderzoeken in andere media, en bij symposia en congressen. In 2023 vertelde Parcival Weijnen onder meer op de Uncovered-conferentie in Brussel over het juridische gevecht waarin hij terechtkwam na publicatie van zijn onderzoek over de verkoop van sociale huurwoningen aan beleggers. Catrien Spijkerman en Roos Menkhorst vertelden in de [podcast](#) van De Groene Amsterdammer over hun onderzoek naar de ouderenzorg. Roos gaf naar aanleiding van die publicatie ook een gastcollege onderzoeksjournalistiek aan de Hogeschool van Amsterdam. Hester Den Boer leerde studenten aan de Artez Hogeschool in Zwolle beter onderzoek doen. Dieuwertje Kuijpers vertelde op [Radio 1](#) over de uitdagingen waar Defensie voor staat. Bram Logger zat op de VVOJ-conferentie in Gent in een panel om te vertellen over het uiterst moeizame woo-traject waar Spit in verwickeld raakte in het visserijdossier.

Financieel

Inkomsten

Subsidie Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	€ 126.455,--
Donatie Gieskes Strijbis Fonds t.b.v. onderzoek Wonen Daar Mensen Dan?	€ 50.000,--
Bijdrage Stimuleringsfonds Creatieve Industrie t.b.v. onderzoek Museumpark	€ 2.000,--
Bijdrage SvdJ Samenwerk-regeling Stadsbron t.b.v. onderzoek Onderwijs	€ 7.092,--
Donatie Fred Foundation t.b.v. ontwikkelen beeldverhalen	€ 25.000,--
Subsidie European Journalism Fund t.b.v. project Dirty Diesel	€ 6.460,--
Omzet verkoop journalistieke artikelen	€ 36.895,--
Kleine particuliere donateurs	€ 2.787,--
Onderwijs Universiteit Utrecht	€ 6.991,--
Subsidie SvdJ Innovatietraject	€ 20.000,--
Individuele subsidies journalisten Spit (o.a. Fonds BJP, Journalism Fund)	€ 24.603,--
Dwangsom woo-verzoek	€ 37.500,--

=====

Totaal

€ 345.783,--

Uitgaven

Honoraria onderzoeksjournalistiek	€ 227.450,--
Honoraria organisatie	€ 20.748,--
Honoraria beeldverhalen en innovatietraject	€ 22.396,--
Contributies en abonnementen t.b.v. onderzoeksjournalistiek	€ 354,--
Reis- en onkostendeclaraties journalistiek	€ 6.402,--
Marketing en communicatie	€ 9.370,--
Uitgaven website	€ 1.067,--
Bankkosten	€ 255,--
Accountants- en administratiekosten	€ 2.510,--
=====	
Totaal	€ 290.552,--

Toelichting

In 2023 ontving coöperatie Spit het grootste deel van haar inkomen uit subsidies en donaties. Onderzoeksjournalistiek is tijdrovend en de uitkomsten zijn onzeker. Uit de reguliere honoraria die mediabedrijven betalen, is dat niet te bekostigen. We zijn daarom blij met de steun van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, het Gieskes Strijbis Fonds, de Fred Foundation en Journalism Fund Europe voor hun bijdragen aan ons werk. Daarnaast vragen de bij Spit aangesloten journalisten geregeld individuele subsidies aan voor hun projecten, onder meer bij het Fonds BJP, Fonds Pascal Decroos, het Matchingfonds en Journalism Fund Europe. Ook zijn we dankbaar voor de bijdragen die lezers ons doneren voor ons werk.

In 2023 ontving Spit een groot bedrag van het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij. Dit betreft een dwangsom die de rechter aan het ministerie oplegde omdat het jaren heeft geduurd voor een beslissing werd genomen op een door Spit ingediend wob-verzoek. We zijn voornemens dit bedrag in een reserve te houden, als dekking voor onvoorziene (juridische) kosten voor bijvoorbeeld rechtszaken, waar onderzoeksjournalisten steeds vaker mee geconfronteerd worden.